

ชื่อเรื่อง	ไก่ Happy นักเรียน Happy
ประเภท	โครงการอาชีพ
ชื่อ	นางสาววิรัสสุตา ชินสอน ด.ญ.นลินทิพย์ ชญาแก้ว เด็กชายสมจิตร เดชป่อง เด็กชายมิตี จาบารี นายเจริญศักดิ์ พิษสุวรรณ
ครูที่ปรึกษา	นางสิริกมล เสนาสุ
ชื่อสถานที่ศึกษา	โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร
ปีการศึกษา	ปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมีเป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแบบครบวงจร เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันจาก ความยากจนและความทุกข์ยากของราษฎรในถิ่นทุรกันดารทางไกล ทั้งยังมีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อมุ่งเน้นให้ความรู้ด้าน การเกษตร ด้านโภชนาการ สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ซึ่งกิจกรรมการเลี้ยงไก่ไข่ก็เป็นกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหาร กลางวันอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนรู้ผ่านรายวิชา เพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ รวมถึงคณะผู้จัดทำโครงการซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ยุวเกษตรกรโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบดูแลกิจกรรมการเลี้ยงไก่ไข่

ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการไก่แฮปปี้ นักเรียนแฮปปี้ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษา วิธีการเลี้ยงไก่ไข่ การดูแลและการจัดการ (2) เพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงไก่ไข่ การดูแลและการจัดการและ การจัดการ และ (3) เพื่อศึกษาวิธีการจำหน่ายและการทำบัญชีฟาร์ม จากผลการดำเนินโครงการ พบว่า นักเรียนและสมาชิกผู้จัดทำโครงการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick) ด้วยการ ฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมเลี้ยงไก่ไข่ภายในโรงเรียน เกิดการสร้างองค์ความรู้ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน ตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ สามารถจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ผ่านสหกรณ์นักเรียนโรงเรียน ท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ผู้ที่สนใจ และสามารถจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน ภายในกิจกรรม ให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานโครงการเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือจาก นายธนิช เหลาแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ลูกค้ำทุกท่าน นักเรียนทุกคนที่ให้การอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของโครงการ ไก่ Happy นักเรียน Happy เป็นอย่างดี และคุณครูสิริกมล เสนาสุ ที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางและตรวจสอบความบกพร่องของโครงการจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะผู้จัดทำโครงการขอกราบขอบคุณพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ประโยชน์และคุณค่าของรายงานโครงการเล่มนี้ คณะผู้จัดทำขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้โอกาสต่างๆ กับคณะผู้จัดทำโครงการ

คณะผู้จัดทำโครงการ

สารบัญ

บทคัดย่อ	1
กิตติกรรม	2
สารบัญ	3
บทที่ 1 บทนำ	4
ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ	4
วัตถุประสงค์	5
เป้าหมาย	5
ขอบเขตของการทำโครงการอาชีพ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารเกี่ยวข้อง	6
การเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทย	6
อาหารและการให้อาหาร	9
การทำวัคซีน	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินโครงการ	17
ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	17
บทที่ 4 ผลการดำเนินโครงการ	19
ผลการดำเนินโครงการ	19
บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผล	20
สรุปผลและอภิปรายผล	20
อ้างอิง	21

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

ในอดีตการเลี้ยงไก่ในประเทศไทย มีการเลี้ยงตามบ้านเล็กๆ น้อยๆ เพื่อกินเนื้อกินไข่ คือ เลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติให้ไก่อาศัยตามไถ่ถนนบ้าน ชายคา โรงนา และต้นไม้ พันธุ์ไก่ที่เลี้ยงจะเป็นไก่พันธุ์เมือง เช่น ไก่แจ้ ไก่คู และไก่ตะเภา แต่ในปัจจุบันนิยมเลี้ยงไก่พันธุ์ลูกผสม (Hybrid Breeds) ซึ่งให้ผลผลิตต่อปีสูงกว่าไก่พันธุ์พื้นเมือง รูปแบบและการจัดการการเลี้ยงไก่ในปัจจุบันได้พัฒนาขึ้นมากและมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเลี้ยงเพื่อการค้า เลี้ยงเพื่อบริโภคในครัว ซึ่งการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (happy chick) ก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่กำลังได้รับความนิยม เนื่องจากไก่จะได้แสดงพฤติกรรมธรรมชาติไม่เครียดได้คุ้ยเขี่ยใช้ปากคลุกฝุ่นจิกกินอาหารธรรมชาติ ยาสมุนไพร หนอน และแมลง ช่วยให้ไก่ได้รับวิตามินแร่ธาตุสารต้านอนุมูลอิสระจากธรรมชาติ ส่งผลให้ผลผลิตไข่ดีขึ้น ไข่ขาวชั้นเห็นได้ชัด ไข่แดงนูนเด่นรสชาติดี ไม่เสี่ยงต่อสารเคมียาสัตว์ตกค้าง

โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มีเป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแบบครบวงจร เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันจาก ความยากจนและความทุกข์ยากของราษฎรในถิ่นทุรกันดารห่างไกล ทั้งยังมีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นให้ ความรู้ด้านการเกษตร ด้านโภชนาการ สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ซึ่งกิจกรรมการเลี้ยงไก่ไข่ก็เป็นกิจกรรมเกษตร เพื่ออาหารกลางวันอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนรู้ ผ่านรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ รวมถึงคณะผู้จัดทำโครงการซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ยุวเกษตรกรโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบดูแลกิจกรรมการเลี้ยงไก่ไข่

ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการไก่แฮปปี้ นักเรียนแฮปปี้ ขึ้น เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยง ไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick) ด้วยการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมเลี้ยงไก่ไข่ภายในโรงเรียน เพื่อเกิดการสร้าง องค์ความรู้ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ สามารถ จำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ผ่านสหกรณ์นักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ผู้ที่สนใจ และสามารถ จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกิจกรรม ให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืนสามารถ พึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงไก่ไข่ การดูแลและการจัดการ
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงไก่ไข่ การดูแลและการจัดการและการจัดการ
3. เพื่อศึกษาวิธีการจำหน่ายและการทำบัญชีฟาร์ม

เป้าหมาย

1. เกิดองค์ความรู้เรื่องวิธีการเลี้ยงไก่ไข่และการจัดการสามารถเผยแพร่องค์ความรู้แก่เพื่อนๆ ครอบครัว และชุมชนได้
2. สามารถเลี้ยงไก่ไข่ ดูแลและจัดการให้เกิดผลผลิตไข่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถจำหน่ายผลผลิตและจัดทำบัญชีฟาร์มได้

ขอบเขตของการทำโครงการ

การจัดทำโครงการในครั้งนี้เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick) ด้วยการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมเลี้ยงไก่ไข่ภายในโรงเรียน เพื่อเกิดการสร้างองค์ความรู้ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ สามารถจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ผ่านสหกรณ์ นักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ผู้ที่สนใจ และสามารถจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกิจกรรม ให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้ความรู้จากการปฏิบัติจนเกิดทักษะการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick)
2. นักเรียนเกิดทักษะการจัดการและการจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่
3. นักเรียนสามารถจัดทำบัญชีฟาร์มได้
4. นักเรียนสามารถสร้างรายได้ เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารเกี่ยวกับ

การเลี้ยงไก่ไข่

ระบบการเลี้ยงไก่ไข่

1. ระบบกรงตับ

คือ ระบบการเลี้ยงไข่ในโรงบนกรงตลอดเวลาในพื้นที่จำกัด แคบ และไก่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ

2. ระบบขังคอก

คือ ระบบการเลี้ยงไก่ปล่อยพื้นภายในโรงเรือนตลอดเวลา

3. ระบบปล่อยอิสระ

คือ ระบบการเลี้ยงไก่โดยปล่อยให้ไก่ออกนอกโรงเรือนได้อย่างอิสระ เพื่อให้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ ทำให้ไก่มีความสุขและอารมณ์ดี

4. ระบบอินทรีย์

คือ การเลี้ยงไก่ในระบบปล่อยอิสระ และเลี้ยงด้วยอาหารอินทรีย์

พันธุ์ไก่ไข่ที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย

สายพันธุ์ไก่ไข่ที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย เนื่องจากทนต่อสภาพแวดล้อมได้ดี เลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก ให้ผลผลิตสูง มีดังนี้

1. ไก่พันธุ์โรดไอส์แลนด์เรด (Rhode Island Red)

โรดไอส์แลนด์แดง (ไก่พันธุ์กึ่งเนื้อกึ่งไข่) หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ไก่โรด เป็นไก่พันธุ์เก่าแก่พันธุ์หนึ่ง มีอายุกว่า 100 ปี โดยการผสมและคัดเลือกพันธุ์มาจากพันธุ์มาเลย์แดง ไก่เซียงไฮ้แดง ไก่เล็กฮอร์นสีน้ำตาล ไก่ไว้นดอทท์ และไก่บราห์มาส์ ไก่พันธุ์โรดไอส์แลนด์แดง มี 2 ชนิด คือ ชนิดหงอนกุหลาบและหงอนจักร แต่นิยมเลี้ยงชนิดหงอนจักร

ลักษณะประจำพันธุ์

มีรูปร่างค่อนข้างยาวและลึก เหมือนสีเหลี่ยมยาวขนสีน้ำตาลแกมแดงผิวหนังและแข้งสีเหลือง แผ่นหุ้มสีแดงเปลือกไข่สีน้ำตาลแข็ง แข็งแรงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

ลักษณะการให้ผลผลิต

อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก : 142 – 190 วัน

ผลผลิตไข่ : 199 – 241 ฟอง/ปี

น้ำหนักตัวเมื่อให้ไข่ฟองแรก : 1,665 - 2,009 กรัม

น้ำหนักไข่ : 48 – 62 กรัม

2. ไก่พันธุ์บาร์พลีมัทรอค (Barred Plymouth Rock)

ไก่พันธุ์บาร์พลีมัทรอค (ไก่พันธุ์กึ่งเนื้อกึ่งไข่) หรือที่เรียกกันว่า ไก่บาร์ นำเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทย ตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ. 2498 พร้อมกับไก่โรดฯ โดยฝูงไก่ที่เลี้ยงของกรมปศุสัตว์ เป็นฝูงที่เลี้ยงและรักษาพันธุ์มากกว่า 50 ปี จนถือได้ว่าเป็นไก่บาร์สายพันธุ์กรมปศุสัตว์ และเนื่องจากไก่พันธุ์นี้ เป็นไก่กึ่งไข่กึ่งเนื้อ จึงเหมาะจะใช้เป็นสายแม่พันธุ์ในการผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองของไทย เช่นเดียวกับไก่โรดฯ แต่มีข้อด้อยกว่า คือ ไก่ลูกผสมเพศผู้มักมีขนสีลายบาร์ (ดำ - ขาว) ซึ่งพ่อค้าไม่นิยมซื้อ

ลักษณะประจำพันธุ์

ขนสีบาร์ คือ มีสีดำสลับกับขาวตามขวางของขนทั้งตัว แข็ง ปาก สีเหลือง ใบหน้าสีแดง หงอนจักร ให้ไข่เปลือกสีน้ำตาล

ลักษณะการให้ผลผลิต

อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก : 166 – 190 วัน

ผลผลิตไข่ : 220 – 241 ฟอง/ปี

น้ำหนักตัวเมื่อให้ไข่ฟองแรก : 1,837 - 2,009 กรัม

น้ำหนักไข่ : 55 – 62 กรัม

3. ไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร (Single comb white Leghorn)

ไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร (ไก่ไข่สายพันธุ์แท้) จัดเป็นไก่ที่เลี้ยงเพื่อให้ไข่เป็นหลัก เป็นพันธุ์ที่มีขนาดเล็กขนสีขาว ให้ไข่ดก ให้ไข่เร็ว ปัจจุบันนิยมเลี้ยงไก่พันธุ์นี้สำหรับผลิตไข่เป็นการค้า โดยใช้ในโปรแกรมการผสมพันธุ์เพื่อผลิตไก่ไข่ลูกผสมทางการค้า

ลักษณะประจำพันธุ์

มีขนาดเล็กขนสีขาว ให้ไข่เร็ว ให้ไข่ดก ไข่เปลือกสีขาว มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารค่อนข้างสูง เพราะมีขนาดเล็ก ทรนร้อนได้ดี

ลักษณะการให้ผลผลิต

อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรก : 120 – 150 วัน

ผลผลิตไข่ : 300 ฟอง/ปี

การเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Happy chick)

การเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Happy Chick) เป็นระบบการจัดการเลี้ยงไก่ที่ปล่อยให้ไก่ได้ออกมาภายนอกคอกหรือโรงเรือนได้อย่างอิสระ โดยเป็นพื้นที่ที่มีหญ้าปกคลุม ทำให้ไก่ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ เช่น การคุ้ยเขี่ย การใช้ขน การจิกกินพืช ผัก แมลง ทำให้ไก่มีความสุข อารมณ์ดี จึงเรียกว่า “ Happy Chick ”

ข้อดีสำหรับการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระ

1. การเลี้ยงปล่อยในโรงเรือน จะให้อิสระกับแม่ไก่ที่จะเดินไปมาภายในโรงเรือนได้ คุ้ยดิน คุ้ยเขี่ย แสดงพฤติกรรมไก่ตามธรรมชาติ มีสังคมปฏิสัมพันธ์กับแม่ไก่กับตัวอื่นๆได้
2. ได้ไข่ที่มีคุณภาพดี มีสารอาหารมากกว่าไข่ที่ได้จากไก่เลี้ยงแบบขังกรง เนื่องจากไก่ได้กินแมลง หนอน และได้กินหญ้า อันอุดมไปด้วยโปรตีน
3. ไก่มีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี ร่างกายแข็งแรง
4. การสร้างโรงเรือนทำได้ง่าย และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าแบบขังกรง
5. การเลี้ยงแบบปล่อย อายุการออกไข่จะนานกว่าเลี้ยงแบบขังกรง

ข้อเสียสำหรับการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระ

1. เป็นตัวทำลายพืชผัก ถ้าปล่อยให้เขาเดินหากินบริเวณสวนหรือแปลงพืชผัก
2. แม่ไก่ออกไข่ไม่เป็นที่ ไก่ที่เลี้ยงปล่อยจะหาหมุมสำหรับออกไข่เป็นของตัวเอง หรือซ่อนไข่ไว้จนหาไม่เจอ

3. ไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยอิสระมักเป็นโรคและติดเชื้อจากภายนอกได้ง่าย เช่น สารกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างตามใบหญ้า บัว หรือพยาธิต่างๆ ที่อยู่ตามพื้นดิน หรือเศษอาหารต่างๆ ได้ค่ะ
4. อัตราการออกไข่น้อยกว่าเลี้ยงแบบขังกรง
5. ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงเยอะกว่าเลี้ยงแบบขังกรง

อาหารและการให้อาหาร

อาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเลี้ยงไก่ไข่มักำไรหรือขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตประมาณ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนทั้งหมดเป็นค่าอาหาร ไก่ไข่นั้นนอกจากจะต้องการอาหารเพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโตแล้ว ยังต้องนำไปใช้ในการผลิตไข่อีกด้วย การที่ผู้เลี้ยงจะลดต้นทุนการผลิตในส่วน of ค่าอาหารลงนั้น สามารถทำได้โดยการประกอบสูตรอาหารที่มีราคาถูก แต่คุณภาพดี เลือกใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกลงตามฤดูกาลและให้อาหารแก่ไก่กินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ไข่ที่มีคุณภาพและต้นทุนต่ำ การที่ไก่จะเจริญเติบโตได้ดี มีความแข็งแรงและให้ไข่มาก จำเป็นจะต้องได้กินอาหารที่เพียงพอและกินอาหารได้ดีสม่ำเสมอทุกวัน โดยทั่วไปแล้วอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่จะประกอบด้วยสารอาหาร 6 ประเภทดังต่อไปนี้

1. โปรตีน เป็นสารประกอบที่สำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด ประกอบด้วยกรดอะมิโนชนิดต่างๆ เป็นสารอาหารที่ช่วยในการสร้างเนื้อเยื่อที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย และช่วยในการสร้างและซ่อมแซมรักษาส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ขน เล็บ หนัง กระดูก อวัยวะภายในต่างๆ เม็ดเลือดแดง และเป็นส่วนประกอบของผลผลิต เช่น ไข่ รวมทั้งยังนำไปใช้ในการสร้างเนื้ออีกด้วย โดยปกติแล้วอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่จะประกอบด้วยโปรตีนประมาณ 13 - 19% ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของไก่

2. คาร์โบไฮเดรต เป็นสารอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล มีหน้าที่ให้พลังงาน ให้ความอบอุ่น และช่วยให้ไก่อบอุ่น คาร์โบไฮเดรต เป็นแหล่งในการให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อนำไปใช้ในการทำงานของอวัยวะต่างๆ เพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิต เช่น ไข่ ฯลฯ คาร์โบไฮเดรตถือเป็นอาหารหลัก เพราะเป็นส่วนประกอบในสูตรอาหารไก่ไข่ประมาณ 38-61% ขึ้นอยู่กับอายุไก่ คาร์โบไฮเดรตแบ่งเป็น 2 พวกตามลักษณะความยากง่ายในการย่อย คือ น้ำตาล และแป้งกับเยื่อใย แหล่งคาร์โบไฮเดรตส่วนใหญ่ได้มาจากพืช

3. น้ำ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของร่างกาย ร่างกายไก่มีน้ำเป็นส่วนประกอบประมาณ 60-70% ลูกไก่อายุ 1 วัน มีน้ำเป็นองค์ประกอบ 85% และจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น น้ำมีหน้าที่สำคัญต่อร่างกาย เช่น ช่วยในการย่อย การดูดซึม การรักษาระดับความร้อนปกติในร่างกาย และช่วยในการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย น้ำนับเป็นสารอาหารที่จำเป็นและมีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าไก่ขาดน้ำจะทำให้ไก่ไม่ยอมกินอาหารและอาจถึงตายได้ ดังนั้นเกษตรกรจะต้องหาภาชนะใส่น้ำจัดสะอาดตั้งไว้ให้ไก่กินตลอดเวลา หากไก่ขาดน้ำจะกระหายน้ำ และการสูญเสียน้ำเพียง 10% ของร่างกาย ไก่จะตายได้

4. ไขมัน เป็นแหล่งให้พลังงานแก่ร่างกายเช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่ให้พลังงานมากกว่า 2.5 เท่า และยังให้กรดไขมันบางชนิดที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ให้ความอบอุ่น ทำให้อ้วนและช่วยเพิ่มความน่ากินของอาหาร ส่วนมากจะได้จากไขมันสัตว์และน้ำมันพืช หากปริมาณไขมันมากเกินไปจะทำให้ไก่อายุเหลวหรือท้องเสีย ทำให้พื้นเปียกและ วัสดุรองพื้นจะเสียเร็ว

5. วิตามิน จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตของไก่ ช่วยสร้างความแข็งแรงและความกระปรี้กระเปร่าแก่ร่างกาย สร้างความต้านทานโรค และบำรุงระบบประสาท แต่ร่างกายต้องการในปริมาณน้อย แต่ขาดไม่ได้ เพื่อให้ปฏิกิริยาต่างๆ ในร่างกายดำเนินไปตามปกติ วิตามินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามคุณสมบัติในการละลาย คือ วิตามินที่ละลายในไขมัน ได้แก่ วิตามิน เอ ดี อี เค และวิตามินที่ละลายในน้ำ ได้แก่ วิตามิน บี ซี หากไก่ขาดจะทำให้โตช้าและเป็นโรคขาดวิตามินนั้นๆ

6. แร่ธาตุ ช่วยในการสร้างโครงกระดูก สร้างความเจริญเติบโต สร้างเลือด สร้างเปลือกไข่ และอื่นๆ ร่างกายสัตว์มีแร่ธาตุเป็นส่วนประกอบอยู่ประมาณ 3% ของน้ำหนักตัว แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม โซเดียม คลอรีน เหล็ก กำมะถัน ไอโอดีน ทองแดง โคบอลต์ แมงกานีส และสังกะสี

ชนิดของอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่

1. อาหารผสม เป็นอาหารผสมจากวัตถุดิบที่บดละเอียดแล้วหลายๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยมากจะเติมยาปฏิชีวนะ, วิตามิน, แร่ธาตุ และกรดอะมิโนที่จำเป็นลงไปด้วย อาหารนี้นำไปเลี้ยงไก่ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสริมอะไรอีก

2. หัวอาหาร เป็นอาหารเข้มข้นที่ผสมจากวัตถุดิบพวกโปรตีนจากพืช สัตว์ วิตามิน แร่ธาตุ และยาต่างๆ ยกเว้นธัญพืชหรือวัตถุดิบบางอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมและลดต้นทุนค่าอาหาร แต่ละท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบอื่นบางอย่างราคาถูกหรือที่ปลูกเก็บเกี่ยวเอง เช่น ข้าวฟ่าง ข้าวโพด เมื่อผสมกับอาหารชั้นตามอัตราส่วนที่กำหนด ก็จะได้อาหารสมดุลซึ่งมีโภชนะต่างๆ ครบถ้วนตามความต้องการ

3. อาหารอัดเม็ด เป็นการนำอาหารผสมสำเร็จรูปที่อยู่ในรูปของอาหารผสมไปผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ด ก็จะได้อาหารอัดเม็ดขนาดต่างๆ ตามอายุของไก่

4. อาหารเสริม คืออาหารหรือวัตถุดิบที่เติมไปกับส่วนประกอบต่างๆ ที่จะผสมเป็นอาหารใช้เลี้ยงสัตว์ เพื่อช่วยเสริมคุณภาพของอาหารนั้นๆ ให้ดีขึ้นและให้เป็นอาหารที่สมดุล

สูตรอาหารไก่ไข่ระยะต่างๆ

สูตรอาหารไก่ที่ดี หมายถึง การนำเอาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เป็นแหล่งให้สารอาหารต่างๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสมมาผสมให้เข้ากัน เพื่อให้ได้สารอาหารต่างๆ ตามที่ไก่ต้องการในอัตราส่วนที่สมดุลกัน ไก่ชอบกินไม่เป็นพิษ และไก่สามารถนำไปใช้ในการผลิตเนื้อและไข่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นวัตถุดิบที่ใช้ก็สามารถหาได้ง่ายและราคาไม่แพงอีกด้วย

สูตรอาหารไก่ไข่ระยะต่างๆ ที่ผลิตโดย กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ ดังต่อไปนี้ มีหลายสูตรด้วยกัน เป็นการเลือกใช้จากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีอยู่มากและนิยมใช้กันมาก ในการเลือกใช้สูตรใดสูตรหนึ่งนั้นควร พิจารณาจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีอยู่มากในท้องถิ่น พอจะหาซื้อได้ง่ายและราคาถูกเป็นหลักในการเลือกใช้ สูตรอาหารนั้น

1. ไก่ไข่เล็ก ตั้งแต่อายุแรกเกิดจนถึง 6 สัปดาห์ ต้องการอาหารที่มีโปรตีน ประมาณ 19%

สูตรอาหารไก่ไข่เล็ก (อายุแรกเกิด - 6 สัปดาห์)				
วัตถุดิบอาหารสัตว์ (ก.ก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	56	-	-	-
ข้าวโพด	-	61.2	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	59.3	-
มันเส้น	-	-	-	46.2
รำละเอียด	112	10	12	15
กากถั่วเหลือง	22	18.8	18.7	26.8
ปลาป่น	8	8	8	10
ไคคลอเจนฟอสเฟต	1	1	1	1
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่เล็ก	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

2. ไก่ไข่รุ่น ตั้งแต่อายุ 6 -14 สัปดาห์ ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 16%

สูตรอาหารไก่ไข่รุ่น (อายุ 6-14 สัปดาห์)				
วัตถุดิบอาหารสัตว์ (ก.ก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	51.5	-	-	-
ข้าวโพด	-	58.3	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	56.4	-
มันเส้น	-	-	-	46.6
รำละเอียด	29	25	27	26
กากถั่วเหลือง	10	7.2	7.1	18.1
ปลาป่น	8	8	8	8
เปลือกหอย	0.5	0.5	0.5	0.3
ดีแอล-เมทาไธโอนีน	-	-	0.05	0.05
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่รุ่น	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

3. ไก่ไข่สาวก่อนไข่ ตั้งแต่อายุ 14 -20 สัปดาห์ ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 13%

สูตรอาหารไก่ไข่สาว (อายุ 14-20 สัปดาห์)				
วัตถุดิบอาหารสัตว์ (ก.ก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	55	-	-	-
ข้าวโพด	-	58.3	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	58.3	-
มันเส้น	-	-	-	48.2
รำละเอียด	30	30	30	30
ใบกระถินป่น	4	4	4	4
กากถั่วเหลือง	5.8	2.6	2.6	11.1
ปลาป่น	3	3	3	5
เปลือกหอย	0.7	0.8	0.8	0.7
ไคคลอแซียมฟอสเฟต	0.5	0.3	0.3	-
ดีแอล-เมทไธโอนีน	-	-	0.05	0.05
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่สาว	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

4. ไก่ไข่ระยะให้ไข่ ตั้งแต่อายุ 20 สัปดาห์ขึ้นไป ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 16%

สูตรอาหารไก่ไข่ระยะให้ไข่				
วัตถุดิบอาหารสัตว์ (ก.ก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	47	-	-	-
ข้าวโพด	-	47.9	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	46.6	-
มันเส้น	-	-	-	38.8
รำละเอียด	20	20	20	20
ใบกระถินป่น	-5	5	5	5
กากถั่วเหลือง	9.9	8.8	9	16.6
ปลาป่น	8	7	7	8
ไขมันสัตว์/น้ำมันพืช	1	2	3	2.5
เปลือกหอย	8.3	8.5	8.3	8.2
ไคคลอแซียมฟอสเฟต	-	-	0.2	-
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.1	0.1	0.15	0.15
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่สาว	0.25	0.25	0.25	0.25
รวม	100	100	100	100

ข้อควรปฏิบัติในการให้อาหารไก่

1. อาหารไก่ไข่สาวควรมีโปรตีน 16 - 18% หากทำอาหารเอง ควรมีพืชอาหารสัตว์ เช่น หญ้าขน ต้นกล้วยใบกล้วย กระถิน เป็นส่วนผสมหลักเพื่อให้ไก่ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนและให้ไข่สวยงาม)
2. ไม่ควรเปลี่ยนอาหาร หรือส่วนผสมที่แตกต่างไปจากเดิม (รวมถึงเปลี่ยนยี่ห้ออาหารไก่) จะทำให้ไก่กินอาหารได้น้อยลงไม่คุ้นเคยกับอาหารแบบใหม่ ทำให้ไก่ออกไข่น้อยลง หรือหยุดไข่ 15 - 90 วัน

3. ควรให้อาหารตรงเวลาเสมอ เพื่อให้ไก่ออกไปได้สม่ำเสมอ เช่น ให้อาหารเช้า 08.00 น. และบ่ายช่วง 15.00 น.
4. ไก่ไข่สาวจะกินอาหารเฉลี่ย 100 กรัม (1ขีด)/ตัว/วัน (ไก่ไข่ที่ไข่แล้วประมาณ 3 เดือน จะกินอาหารเฉลี่ย 110 กรัม (1.1 ขีด)/ตัว/วัน

การทำวัคซีนไก่ไข่

จุดประสงค์ของการทำวัคซีน คือ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคระบาดที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคที่ไม่สามารถทำการรักษาได้หรือโรคที่ยากต่อการรักษา ทำให้ไก่สร้างภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นในร่างกาย การทำวัคซีนเป็นการเพิ่มความเครียดให้ไก่ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น จึงต้องเข้มงวดในขั้นตอนการทำวัคซีน โดยต้องฉีดวัคซีนให้น้อยๆ จับไก่ด้วยความระมัดระวัง และทำวัคซีนด้วยความนุ่มนวล ถ้าไม่ระมัดระวังมีผลทำให้ไก่เกิดความเครียดเพิ่มขึ้นและไก่แพ้ววัคซีนมากขึ้น

ชนิดของวัคซีน

วัคซีนเป็นผลิตภัณฑ์ที่เตรียมขึ้นจากส่วนของเชื้อโรคหรือเชื้อที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งเมื่อฉีดเข้าร่างกายสัตว์ก็สามารถทำให้สัตว์สร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ และภูมิคุ้มกันโรคนั้นสามารถที่จะป้องกันสัตว์ไม่ให้ป่วยเป็นโรคนั้น ชนิดของวัคซีนแบ่งออกได้ 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1. **วัคซีนเชื้อเป็น** เป็นวัคซีนที่เตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรงแต่ถูกทำให้อ่อนแอลง หรือถูกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจุลชีพที่ไม่มีความรุนแรง ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้ จุลชีพเหล่านี้สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้เมื่อเข้าสู่ร่างกาย ทำให้เกิดความเครียดหรือเกิดอาการแพ้ววัคซีน วัคซีนเชื้อเป็นสามารถให้ไก่ได้ทีละตัว โดยการหยอดตาหรือหยอดจมูก หรือให้ไก่เป็นกลุ่มโดยการละลายในน้ำดื่ม หรือการสเปรย์ ทำให้ประหยัดแรงงาน วัคซีนเชื้อเป็นสามารถถูกทำลายได้ง่ายโดยภูมิคุ้มกันที่ถ่ายทอดมาจากแม่แต่ให้ความคุ้มโรคสูง อาจทำให้สัตว์เกิดโรคได้ แต่การเก็บรักษายากกว่าวัคซีนเชื้อตาย และมีราคาสูง
2. **วัคซีนเชื้อตาย** เป็นวัคซีนที่มักเตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรงที่ถูกทำให้ตายโดยทางเคมีหรือฟิสิกส์ จุลชีพเหล่านี้ไม่สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้เมื่อเข้าสู่ร่างกาย จึงมีความปลอดภัย แต่ให้ความคุ้มโรคต่ำ วัคซีนเชื้อตายจะให้โดยวิธีการฉีดเท่านั้น สารที่ผสมกับวัคซีนจะเป็นน้ำมันหรือลูมินัมไฮดรอกไซด์ สามารถกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ดี วัคซีนเชื้อตายมีราคาแพงแต่เก็บรักษาง่าย

วิธีการทำวัคซีน

การทำวัคซีนไก่สามารถทำได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของวัคซีนที่ใช้และชนิดของโรค

1. **การหยอดตาหรือหยอดจมูก** เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะที่ เพื่อป้องกันโรคที่เกิดขึ้นกับระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคนิวคาสเซิล และหลอดลมอักเสบ โดยละลายวัคซีนในน้ำยาละลายวัคซีน (น้ำกลั่น ที่อุณหภูมิห้อง) การใช้น้ำเย็นจัดอาจทำให้เยื่อบุอักเสบ ขวดที่ใช้หยอดวัคซีนควรเป็นขวดมาตรฐาน เพื่อให้ลูกไก่ได้รับวัคซีนครบโดส การหยอดตาให้หยอดวัคซีน 1 - 2 หยดต่อไก่ 1 ตัว ตำแหน่งที่จะหยอดวัคซีนก็คือที่บริเวณมุมตาด้านใน รอยนกระทั้งวัคซีนเข้าไปในตาจึงปล่อยไก่ การหยอดจมูกจะให้ผลดีกว่าการหยอดตา การหยอดโดยใช้นิ้วมือปิดรูจมูกไว้ข้างหนึ่งแล้วจึงหยอดวัคซีนในรูจมูกอีกข้างหนึ่ง การทำวัคซีนโดยการ

หยอดตาและหยอดจมูกทำให้ไก่ทุกตัวได้รับปริมาณวัคซีนที่ใกล้เคียงกันทุกๆ ตัว ดังนั้น ภูมิคุ้มโรคที่เกิดจึงมีระดับใกล้เคียงกัน เพียงแต่วิธีการทำยุ่งยาก เสียเวลา และเสียแรงงานมากกว่าเท่านั้น

2. การแทงปีก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะที่ คือบริเวณใต้ผิวหนัง เช่น วัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ เป็นวัคซีนที่มีความเข้มข้นมาก เนื่องจากใช้น้ำยาละลายวัคซีนเพียงเล็กน้อย และใช้เข็มจุ่มวัคซีนครั้งละ 0.01 ซี.ซี. โดยสังเกตจากการที่วัคซีนเต็มรูเข็มทั้งสองข้าง แล้วแทงเข็มจากทางด้านล่างผ่านทะลุหนังของปีกไก่ ระวังอย่าให้แทงผ่านขน กล้ามเนื้อ หรือกระดูก ภายใน 7 - 10 วัน หลังจากทำวัคซีนจะเกิดรอยสะเก็ดแผลทั้งด้านบนและด้านล่างของหนังปีกไก่ซึ่งเกิดจากการแทงเข็มผ่าน

3. การฉีดเข้าใต้ผิวหนัง เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการทำวัคซีนป้องกันโรคมารีกซ์ โดยฉีดเข้าใต้ผิวหนัง บริเวณท้ายทอยหรือฐานคอ ทำให้การสร้างภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นอย่างช้าๆ แต่ให้ผลในการคุ้มกันโรคนาน

4. การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ เป็นวิธีที่นิยมใช้กับวัคซีนชนิดเชื้อตาย ซึ่งจะฉีดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก การฉีดเข้ากล้ามเนื้อจะกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันดีกว่าการหยอดตาและจมูก เพราะจะไปกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันด้วยสารนำขึ้นในกระแสเลือดและเกิดการหมุนเวียนไปทั่วร่างกาย ทำให้ภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวตไ้ไก่ เป็นต้น

5. การละลายน้ำดื่ม เป็นวิธีที่ทำได้ง่าย ประหยัดแรงงาน และเหมาะสมสำหรับไก่จำนวนมากๆ แต่การสร้างภูมิคุ้มกันจะมีความผันแปรค่อนข้างมาก เนื่องจากไก่แต่ละตัวได้รับวัคซีนในปริมาณที่แตกต่างกัน ดังนั้น จะต้องหยุดให้น้ำไก่เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ชั่วโมงก่อนทำวัคซีน เพื่อกระตุ้นให้ไก่กระหายน้ำและกินน้ำผสมวัคซีนให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระยะเวลาในการอดน้ำจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ อุปกรณ์ให้น้ำต้องเพียงพอสำหรับไก่จำนวน 2 ใน 3 ของคอกสามารถเข้าไปกินน้ำได้พร้อมๆ กัน ถ้าไม่พออาจเพิ่มอุปกรณ์ให้น้ำขึ้นมาชั่วคราวสำหรับการนี้โดยเฉพาะ จุดนี้ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะการล้มเหลวจากการให้วัคซีนนี้ มักเกิดจากระบบน้ำไม่ถูกต้องและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ สำหรับปริมาณน้ำที่ใช้ละลายวัคซีนจะผันแปรไปตามอายุของไก่ ดังนี้

อายุ 1 สัปดาห์	ใช้น้ำ	2-5	ลิตรต่อไก่ 1,000 ตัว
อายุ 2-3 สัปดาห์	ใช้น้ำ	9-11	ลิตรต่อไก่ 1,000 ตัว
อายุ 5-7 สัปดาห์	ใช้น้ำ	14-18	ลิตรต่อไก่ 1,000 ตัว
อายุมากกว่า 7 สัปดาห์	ใช้น้ำ	20-23	ลิตรต่อไก่ 1,000 ตัว

6. การสเปรย์ เป็นวิธีที่นิยมมากสำหรับการทำวัคซีนครั้งแรกในลูกไก่อายุ 1 วัน เพื่อป้องกันโรคติดต่อจากไวรัสในระบบทางเดินหายใจ อาจสเปรย์ตั้งแต่ในโรงฟักหรือโรงเรือนที่เลี้ยง โดยสเปรย์ใส่ลูกไก่ที่อยู่ในกล่องเลย ลูกไก่จะได้รับวัคซีนผ่านทางลูกตาหรือจมูก เป็นวิธีที่ได้รวดเร็ว สามารถให้วัคซีนแก่ไก่จำนวนมากๆ ในระยะเวลาอันสั้น แต่ปริมาณวัคซีนที่ได้รับอาจแตกต่างกันไป การสเปรย์ควรสเปรย์ให้พอหมาดๆ ไม่ควรให้ตัวลูกไก่เปียกโชก และควรทิ้งลูกไก่ไว้ 10 - 15 นาที เพื่อให้ตัวแห้ง

ตำแหน่งบนตัวสัตว์ที่จะใช้ฉีดวัคซีน

ข้อควรปฏิบัติในการทำวัคซีน

1. อายุของไก่และระยะเวลาในการทำวัคซีนจะมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันโรคของไก่เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการทำวัคซีนจึงควรทำตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง
2. สุขภาพของไก่ขณะที่ทำวัคซีนจะต้องมีความสมบูรณ์ แจ่มใส แข็งแรง ไม่เป็นโรคระบาด และต้องปลอดภัยจากพยาธิ เพราะอาจจะทำให้การทำวัคซีนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งอาจทำให้ไก่ป่วยมีอาการขึ้นรุนแรงได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาสุขภาพของไก่และอาการแทรกซ้อนต่างๆ จึงควรให้ยาปฏิชีวนะหรือวิตามิน 3 วันติดต่อกัน กล่าวคือ ก่อนและหลังทำวัคซีน 1 วัน และในวันทำวัคซีนอีก 1 วัน
3. วัคซีนที่ใช้ต้องไม่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และควรซื้อวัคซีนจากแหล่งที่เชื่อถือได้เท่านั้น
4. การเก็บรักษาวัคซีน จะต้องเก็บไว้ในที่เย็นจัด เช่น ในช่องแช่แข็งของตู้เย็น หรือตามคำแนะนำของการใช้วัคซีนนั้น การขนส่งจะต้องบรรจุในกระดิดน้ำแข็งผสมเกลือ และควรระวังอย่าให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงอาทิตย์ เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมสภาพได้
5. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนทุกชิ้นจะต้องได้รับการทำความสะอาดและผ่านการฆ่าเชื้อ อาจเป็นวิธีต้ม นึ่งไอน้ำ แล้วทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ในกรณีที่ทำวัคซีนละลายน้ำ ควรล้างภาชนะต่างๆ ให้สะอาดก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง
6. ในการผสมวัคซีน จะต้องผสมในอัตราที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อผสมเสร็จแล้วควรรีบใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง
7. วัคซีนที่ผสมแล้วเหลือใช้ รวมทั้งหลอดหรือขวดบรรจุวัคซีน ก่อนทิ้งควรผ่านการต้มฆ่าเชื้อเสียก่อน

การเก็บรักษาวัคซีน

การเก็บรักษาวัคซีนจะต้องทำอย่างถูกต้อง หากเก็บรักษาไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง จะทำให้วัคซีนนั้นเสื่อมทันที ซึ่งการเก็บรักษาวัคซีนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรเก็บวัคซีนไว้ในตู้เย็นที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้สม่ำเสมอตลอดเวลา ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วอุณหภูมิประมาณ 2-8 องศาเซลเซียส
2. ในกรณีที่ไฟฟ้าดับ กรณีที่ในตู้เย็นไฟฟ้าจะต้องรีบย้ายวัคซีนมาเก็บในภาชนะหรือถังน้ำแข็งอย่าปล่อยให้วัคซีนในตู้เย็นร้อนจนไหม้ เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้
3. การเก็บวัคซีนในตู้เย็นควรดูชนิดของวัคซีน และข้อกำหนดของบริษัทผู้ผลิตกำหนดมาในเรื่องอุณหภูมิ เพราะวัคซีนบางชนิดจะเก็บในตู้เย็นธรรมดา บางชนิดจะเก็บในช่องแช่แข็ง แต่โดยปกติแล้ววัคซีนชนิด Freezedries จะเก็บในช่องแช่แข็ง ส่วนวัคซีนที่เป็นน้ำจะเก็บในช่องธรรมดา ไม่ควรนำไปเก็บไว้ในชั้นที่ใกล้หรือใต้ช่องแช่แข็ง เพราะจะทำให้วัคซีนแข็งตัวและเสื่อมคุณภาพได้
4. ตู้เย็นที่ใช้เก็บวัคซีนควรแยกต่างหากจากตู้เย็นอาหารหรือเครื่องดื่ม และไม่ควรเป็นตู้เย็นที่เปิด - ปิดอยู่เสมอ
5. เมื่อเก็บวัคซีนไว้นานแล้ว วัคซีนจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม เช่น แข็งตัว เปลี่ยนสี เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพและไม่ควรนำไปใช้ ควรทำลายเสียโดยการเผา
6. ควรแยกเก็บวัคซีนแต่ละชนิดออกจากกันอย่าไว้ปนกัน เพื่อสะดวกในการหยิบใช้ไม่ผิดพลาด

โปรแกรมวัคซีนในไก่ไข่

อายุไก่	ชนิดวัคซีน	วิธีทำ	หมายเหตุ
1 วัน	มาเร็กซ์	ฉีดใต้ผิวหนัง	ทำจากโรงฟัก
1 วัน	หลอดลมอักเสบ	หยอดตา	ทำเมื่อลูกไก่ถึงฟาร์ม
10 วัน	นิวคาสเซิลโซต้า	หยอดตา	
14 วัน	กัมโบโร	ละลายน้ำ	ชนิดเชื้อเป็น
4 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ ผิวดำ	หยอดตา ทางปีก	
5 สัปดาห์	วัคซีนหวัด กล่องเสียงอักเสบ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หยอดตา	1/2 ไตส์ ในพื้นที่ที่มีโรค 1/2 ไตส์ ระบาดรุนแรง
8 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลม นิวคาสเซิล	หยอดตา ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ชนิดเชื้อเป็น ชนิดเชื้อตาย
10 สัปดาห์	กล่องเสียงอักเสบ	หยอดตา	
14 สัปดาห์	วัคซีนหวัด หลอดลมอักเสบ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หยอดตา	
16 สัปดาห์	* อี.ดี.เอส + นิวคาสเซิล	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ชนิดเชื้อตาย
22 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
32 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
40 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
48 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
56 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
64 สัปดาห์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	

* โปรแกรมวัคซีนอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะของโรคระบาดที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินโครงการ

โครงการ ไก่ Happy นักเรียน Happy

โครงการไก่แฮปปี้ นักเรียนแฮปปี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick) ด้วยการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมเลี้ยงไก่ไข่ภายในโรงเรียน เพื่อเกิดการสร้างองค์ความรู้ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ สามารถจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ ผ่านสหกรณ์นักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี ผู้ที่สนใจ และสามารถจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกิจกรรม ให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลเรื่องพันธุ์ไก่ไข่ ขั้นตอนวิธีการเลี้ยงไก่ไข่ การให้วัคซีน การเก็บผลผลิต การจำหน่าย การแปรรูปผลผลิต และการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย
2. ดำเนินการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (Happy chick) พันธุ์ CP Brown จำนวน 100 ตัว ที่คอกไก่ไข่ อาคารยุวเกษตร โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพิงบาร์มี
3. จัดเวรการให้อาหารไก่ เก็บผลผลิตไข่ไก่ ล้างรางน้ำไก่ และจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ ดังนี้
 - 3.1 การให้อาหารไก่ ให้อาหารวันละ 12 กิโลกรัม โดยไก่ 1 ตัว จะกินอาหารวันละ 120 กรัม/ตัว/วัน ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง เวลาเช้า เทียง ครั้งละ 6 กิโลกรัม

- 3.2 การเก็บผลผลิตไข่ เก็บวันละ 2 ครั้ง เวลาเช้า เทียง จัดบันทึกสถิติไข่ทุกวัน

3.3 การล้างรางน้ำไก่และถังอาหาร จะล้างสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันจันทร์ หรือถ้าหากน้ำสกปรกมากก็สามารถล้างได้ทันทีตามความเหมาะสม

3.4 การจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ จะจำหน่ายให้แก่สหกรณ์โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี จำหน่ายนอกให้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนที่สนใจ

3.5 การทำวัคซีนไก่ มีการทำวัคซีนไก่ตามโปรแกรม โดยปศุสัตว์อำเภอภูพานเข้ามาให้การฝึกอบรมแก่นักเรียนและครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม

บทที่ 4

ผลการดำเนินโครงการ

การศึกษาและการดำเนินโครงการ เรื่อง ไก่ Happy นักเรียน Happy มีวัตถุประสงค์เพื่อ
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิธีการดูแลเลี้ยงไก่แบบปล่อย (happy chick)
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาการจัดการผลผลิตไข่ไก่ได้ด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำบัญชีรายรับรายจ่าย

เป้าหมาย

1. นักเรียนสามารถดูแลไก่แบบปล่อย (happy chick) ได้
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบ
3. นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้

ผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินโครงการ พบว่า นักเรียนและสมาชิกผู้จัดทำโครงการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Happy chick) ด้วยการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมเลี้ยงไก่ภายในโรงเรียน เกิดการสร้างองค์ความรู้ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพพัฒนาจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ สามารถจำหน่ายผลผลิตไข่ไก่ผ่านสหกรณ์นักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ผู้ที่สนใจ และสามารถจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกิจกรรม ให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาและดำเนินการโครงการ เรื่อง ไก่ Happy นักเรียน Happy สรุปผลการดำเนินโครงการได้ดังนี้

สรุปผลการดำเนินโครงการ

จากการศึกษาและการดำเนินการโครงการ เรื่อง ไก่ Happy นักเรียน Happy พบว่า

1. นักเรียนเกิดองค์ความรู้และสามารถดูแลเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อย (happy chick) ได้
2. นักเรียนสามารถจัดการผลผลิตไข่ไก่ได้ด้วยตนเอง
3. นักเรียนสามารถทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ได้

อภิปรายผลการจัดทำโครงการ

จากการทำโครงการในครั้งนี้ส่งเสริมให้เกิดทักษะในการเลี้ยงไก่แบบปล่อย (Happy Chick) สามารถทำงานด้านการเกษตรได้ เนื่องจากการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ พัฒนาจนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ การวางแผนการทำงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรคที่พบ เรียนรู้และหาแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. นักเรียนสามารถศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้ผลผลิตไข่ ที่เลี้ยงแบบปล่อย (Happy Chick)
2. นอกจากการจำหน่ายไข่ไก่ นักเรียนสามารถศึกษาวิธีการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในช่วงปิดภาคเรียน

อ้างอิง

“การเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

https://ise.rru.ac.th/station-details.php?station_id=8

“การทำวัคซีนไก่.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.weotec.com/article/5/>

“พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ปีก” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

http://www.as.mju.ac.th/E-Book/t_prapakorn/สศ241

“พันธุ์ไก่” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://onwimon.blogspot.com/p/blog-page_9055.html

“พันธุ์ไก่ไข่” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.dld.go.th/service/layer/type.html>

“อาหารและการให้อาหารไก่ไข่.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.dld.go.th/service/layer/food.html>

“อาหารและการให้อาหารไก่ไข่.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.dld.go.th/service/layer/food.html>

“อาหารและการให้อาหารไก่ไข่.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<https://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=3083&s=tblanimal>

2565

บันทึกกิจกรรม

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

**โครงการ
ไก่ HAPPY นักเรียน HAPPY**

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแบบครบวงจร
โรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี